

Samenvatting en duiding Atlas voor gemeenten 2023

Datalab, juni 2023

Inleiding

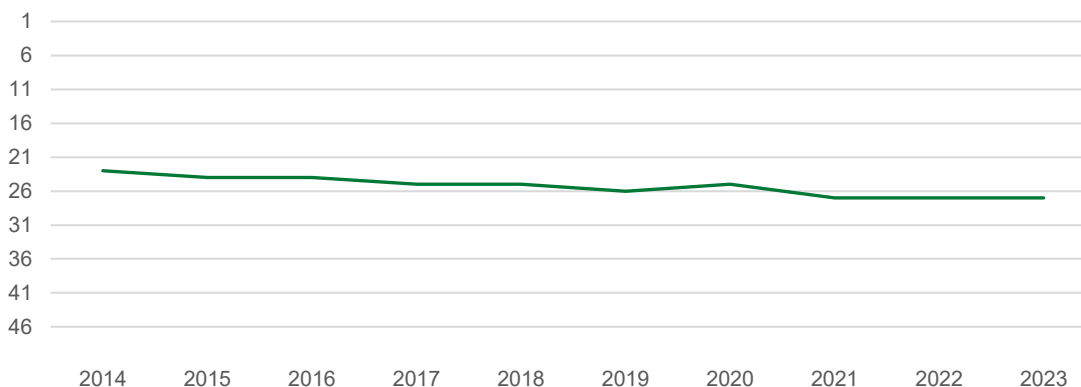
Op 24 mei is de 2023-uitgave van *Atlas voor gemeenten* (hierna: Atlas) van Atlas Research gepresenteerd. Hierin worden de 50 grootste gemeenten van Nederland op 50 punten met elkaar vergeleken. Dit jaar is er extra aandacht voor het thema Groen & blauw.

Vaste onderwerpen die ieder jaar in de Atlas terugkeren zijn de 2 hoofdindexen: de *woonaantrekkelijkheidsindex* en de *sociaal-economische index*. Deze indexen (waarvan de eerstgenoemde dit jaar gewijzigd is) geven inzicht in de aantrekkelijkheid van een G50-gemeente als woongemeente en de sociaal-economische situatie van een gemeente.

Woonaanatrekkelijkheidsindex

Apeldoorn scoort al jaren redelijk stabiel op de woonaanatrekkelijkheidsindex, rond plek 25. Figuur 1 laat de score van Apeldoorn op deze index van de afgelopen 10 jaar zien.

Figuur 1: Ontwikkeling plek Apeldoorn op ranglijst woonaanatrekkelijkheidsindex

De woonaanatrekkelijkheidsindex vormt een gemiddelde van de scores op zeven onderdelen (zie ook tabel 1b). De onderdelen wegen niet allemaal even zwaar mee voor het berekenen van de positie op de woonaanatrekkelijkheidsindex. Door de herijking van de woonaanatrekkelijkheidsindex dit jaar, zijn deze onderdelen iets gewijzigd ten opzichte van eerdere jaren, waardoor de score per onderdeel niet één-op-één vergeleken kan worden met de scores van eerdere jaren.

Tabel 1a laat de top 10 meest aantrekkelijke woongemeenten in 2023 zien. Net als vorig jaar is Amsterdam de meest aantrekkelijke grote gemeente om in te wonen. Apeldoorn is terug te vinden op plek 27 en daarmee ten opzichte van vorig jaar een plekje gedaald op de ranglijst.

Tabel 1a: Ranglijst woonaanatrekkelijkheidsindex

Woonaanatrekkelijkheidsindex
1. Amsterdam
2. Amstelveen
3. Leiden
4. Utrecht
5. Leidschendam-Voorburg
6. Hilversum
7. Den Haag
8. Rotterdam
9. Haarlem
10. Delft
...
27. Apeldoorn

Tabel 1b: rang Apeldoorn en Amsterdam per onderdeel van de index

Onderdeel	Apeldoorn (27)	Amsterdam (1)
Bereikbaarheid	31	2
Voorzieningen	28	1
Veiligheid	4	37
Onderwijs	15	3
Natuur	1	19
Historie	42	6
Woonomgeving	17	43

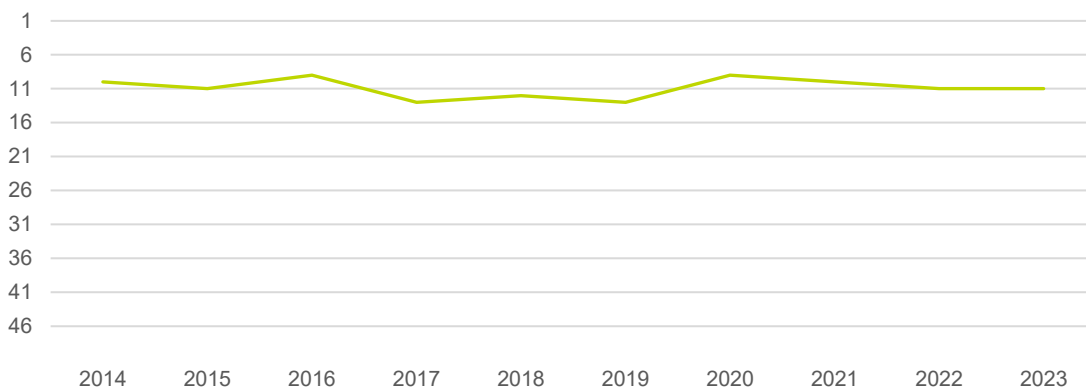
Tabel 1b toont de score van Apeldoorn op de onderdelen die samen de score op de woonaantrekkelijkheidsindex bepalen. Apeldoorn scoort erg goed op de aanwezigheid van natuur (1^e plek) en veiligheid (4). Minder goed zijn de scores op de aanwezigheid van voorzieningen (28), de bereikbaarheid (31) en historie (42). Opvallend is dat Amsterdam, de meest aantrekkelijke woongemeente, juist goed scoort op de onderdelen waar Apeldoorn minder goed op scoort en vice versa.

Van de ons omringende grote gemeenten staat Amersfoort op plek 13, Ede op plek 22, Arnhem op plek 28, Nijmegen op plek 30, Zwolle op plek 33 en Deventer op de 39^e plek op de woonaantrekkelijkheidsindex.

Sociaal-economische index

Op de sociaal-economische index staat Apeldoorn net als vorig jaar op plek 11 en valt daarmee weer net buiten de top 10. De afgelopen 10 jaren is de rang van Apeldoorn op deze index eveneens redelijk constant gebleven, zo laat figuur 2 zien.

Figuur 2: Ontwikkeling plek Apeldoorn op ranglijst sociaal-economische index

Apeldoorn scoort in vergelijking met de andere G50-gemeenten goed op bijstand (8^e), armoede¹ (8^e) en het percentage banen in zakelijke diensten (8^e), zo zien we terug in tabel 2b. Amersfoort, de nummer 1 op deze index, scoort op veel onderdelen een top 10-score en pakt daarmee de eerste plek op de sociaal-economische index.

Van de nabijgelegen grote gemeenten staat Zwolle 8^e, Ede 13^e, Deventer 24^e, Arnhem 31^e en Nijmegen 32^e.

Tabel 2a: Ranglijst sociaal-economische index

Sociaal-economische index
1. Amersfoort
2. Haarlemmermeer
3. Utrecht
4. Amstelveen
5. Haarlem
6. Breda
7. 's-Hertogenbosch
8. Ede
9. Alphen a/d Rijn
10. Hilversum
11. Apeldoorn

Tabel 2b: rang Apeldoorn en Amersfoort per onderdeel van de index

Onderdeel	Apeldoorn (11)	Amersfoort (1)
Bijstand	8	12
Werkloosheid	17	4
Arbeidsongeschiktheid	32	17
Armoede	8	6
% laagopgeleiden	25	4
Participatie vrouwen	25	3
Banen	14	15
Percentage zakelijke diensten	8	7

Score Apeldoorn op andere onderdelen

Naast de woonaantrekkelijkheidsindex en sociaal-economische index worden gemeenten op nog een aantal andere zaken met elkaar vergeleken. Hierna worden deze punten thematisch opgesomd. Soms wordt ook een gemiddelde score van alle G50-gemeente samen weergegeven, waartegen de score van Apeldoorn kan worden afgezet.

¹ Armoede is in dit verband het aandeel huishoudens met een inkomen lager dan 105% van het sociaal minimum

Bevolking

- Apeldoorn is qua aantal inwoners de 11^e gemeente van Nederland.
- De bevolkingsontwikkeling tussen 2014 en 2022 lag in Apeldoorn (22^e) iets boven het gemiddelde van de G50.
- De ontwikkeling van de beroepsbevolking in de afgelopen 10 jaar lag in Apeldoorn (28^e) iets onder het G50-gemiddelde.
- Het aandeel laagopgeleiden ligt in Apeldoorn (25^e) iets hoger dan gemiddeld.

Leven en wonen

- De gemiddelde huizenprijzen per m² lagen in 2022 in Apeldoorn (29^e) onder het gemiddelde, wat rond plek 11 lag. Ook stegen de huizenprijzen in Apeldoorn (42^e) minder dan gemiddeld.
- Het aandeel koopwoningen in Apeldoorn (11^e) is met ca 60% hoger dan het gemiddelde van de G50 (47%)
- Het aantal km² groene natuur in de nabijheid is in Apeldoorn (1^e) groter dan in elke andere grote Nederlandse gemeente. Het aandeel Natura 2000 hiervan is in Apeldoorn (1^e) ook het grootst van alle gemeenten.
- Blauwe natuur (water) daarentegen is veel minder te vinden in de nabijheid van Apeldoorn (45^e), maar het aandeel Natura 2000 hiervan is wel iets groter dan gemiddeld in Apeldoorn (23^e).
- Het aandeel groen/natuur *in de wijk* is in Apeldoorn (21^e) gelijk aan het G50-gemiddelde. Het aandeel blauw/water in de wijk is in Apeldoorn (45^e) beduidend lager dan gemiddeld.
- De bijdrage van groen en blauw op de woonaantrekkelijkheid is voor Apeldoorn (7^e) met zo'n 21% groter dan gemiddeld (17%).
- Apeldoorn is een relatief veilige gemeente. Op de samengestelde index van geweldsmisdrijven en vernielingen scoort Apeldoorn in 2022 veel lager dan het gemiddelde (11^e). Ook zien we dat de ontwikkeling van het aantal misdrijven en overlastmeldingen sinds 2014 in Apeldoorn (14^e) nagenoeg gelijk is gebleven en daarmee beter is dan gemiddeld in de G50-gemeenten. Inwoners van Apeldoorn (4^e) voelen zich ook relatief veilig in hun gemeente, al neemt het gevoel van onveiligheid sinds 2014 onder Apeldoorners (35^e) sterker toe dan gemiddeld.
- Op culinair gebied scoort Apeldoorn in 2022 lager dan gemiddeld. Zo is de bereikbaarheid van kwaliteitsrestaurants (37^e) lager dan in veel andere G50-gemeenten en lager dan het gemiddelde. Ook het aanbod van horeca (25^e) en luxe winkels (25^e) blijft in achter bij het gemiddelde van de G50.
- Ook op cultureel vlak blijft Apeldoorn in 2022 achter bij veel andere grote gemeenten. Zo is het bereikbare aanbod van podiumkunsten (45^e) en toneelvoorstellingen (43^e) lager dan gemiddeld. Hetzelfde geldt voor het aanbod van klassieke- (37^e) en popconcerten (44^e) en nachtcultuur (44^e).

Inkomen en arbeid(smarkt)

- De ontwikkeling van het aantal banen sinds 2013 is in Apeldoorn (38^e) met 8% iets lager dan het gemiddelde van 9%.
- Het aandeel werkzame vrouwen tussen 15 en 75 jaar is in Apeldoorn (25^e) vergelijkbaar met het gemiddelde van de G50-gemeenten, namelijk ongeveer 67%.
- Het aantal banen binnen acceptabele reistijd is in Apeldoorn (31^e) lager dan gemiddeld. Dit geldt zowel als er rekening wordt gehouden met files als zonder files.
- De werkgelegenheidsquote (=aantal banen afgezet tegen beroepsbevolking) ligt in Apeldoorn (13^e) in 2022 iets boven het gemiddelde.
- Het aantal banen in de financiële- en zakelijke dienstensector lag in Apeldoorn (8^e) in 2022 rond het G50-gemiddelde. Het gemiddelde wordt erg opgestuwd door andere, hoog scorende gemeenten zoals Amstelveen en Amsterdam.
- Het aandeel banen in de natuurbeheer-gerelateerde sector ligt in Apeldoorn (19^e) rond het gemiddelde. Hetzelfde geldt voor het aandeel banen in de landbouw, bosbouw en visserij (Apeldoorn 21^e).
- Het aandeel werklozen (17) en bijstandsgerechtigden (8) als percentage van de (beroeps)bevolking lag in 2022 in Apeldoorn lager dan gemiddeld. Ook het aandeel huishoudens onder de armoedegrens (8) was met ca 7% relatief laag.

- Het aandeel arbeidsongeschikten van de beroepsbevolking lag in 2022 in Apeldoorn (32^e) met ruim 8% hoger dan gemiddeld.

Thema Groen en blauw

Het thema natuur is erg actueel. De stikstofproblematiek kwam vaak dagelijks in het nieuws terug en ook de opwarming van de aarde is al jarenlang een belangrijk item in de media. De Atlas voor gemeenten 2023 haakt hierop aan door het thema Groen en blauw verder uit te diepen.

Van alle G50-gemeenten hebben inwoners van Apeldoorn het grootste oppervlak aan natuur in hun omgeving (namelijk: de Veluwe). Daarnaast is 92% van deze natuur in de omgeving aangewezen als Natura 2000-gebied. Geen enkele andere gemeente heeft procentueel zoveel Natura 2000-gebied in haar directe omgeving, waardoor Apeldoorn op dit onderdeel ook op plek 1 komt te staan.

Tabel 3a: Ranglijst groenblauwe woonaantrekkelijkheid

Groenblauwe woonaantrekkelijkheid
1. Arnhem
2. Zwolle
3. Velsen
4. Bergen op Zoom
5. Alkmaar
6. Ede
7. Apeldoorn
8. Lelystad
9. Nijmegen
10. Maastricht

Tabel 3b: ranglijst kwaliteit groen en blauw

Kwaliteit van groen en blauw
1. Maastricht
2. Zwolle
3. Haarlem
4. Arnhem
5. Groningen
6. Nijmegen
7. Alkmaar
8. Hengelo
9. Leeuwarden
10. Enschede
...
32. Apeldoorn

In de ranglijst over de bijdrage van groen en blauw aan de woonaantrekkelijkheid staat Apeldoorn op plek 7 (zie tabel 3a), wat vooral komt door de ligging van Apeldoorn op de Veluwe. In Velsen en Alkmaar is het groen en blauw *in de wijk* juist een sterk punt. Arnhem voert deze lijst aan, zowel vanwege haar natuurlijke ligging als ook de aanwezigheid van veel groen en blauw in de wijken.

Gemeenten met veel groen zijn aantrekkelijk om in te wonen. Zowel een woning in een wijk met veel groen of water als ook een gemeente met natuur in de directe nabijheid hebben aantrekkingskracht op mensen en zorgen voor een prijs opstuwend effect. Ook de kwaliteit van natuur en water spelen hierin een rol.